

PERIÒDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 10 d' Agost de 1880

Núm. 4

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES			ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals			Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Països de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"			Filipinas, Méjich y Riu de la Plata . . .	3 pesos forts
No 's servirà cap subscripció que no 's pagui per endavant							Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig	

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per J. Franquesa y Gomis. = NOSTRES GRABATS. = CARTA DE VALENCIA, per P. V. y A. = LA LLEENDA DEL ROSER, (poesia), per Félix Píscueta. = HISTORIA VULGAR, (continuació), per J. Laporta. = DOLORS, per Alexis Bouvier, arreglat del francès per G. = SECCIÓ DE NOVAS. = POESÍAS DEL MALAGUANYAT BARTRINA. = SECCIÓ DE BELLAS ARTS, per Arthur Gallard.

GRABATS. — JOAQUIM MARIA BARTRINA DE AIXEMUS, † lo 4 d' Agost. Dibuix de Castelucho; grabat de Sadurní. = DETALLS DEL REIXAT GÓTICH DE LA CATEDRAL DE BARCELONA. = LA TAULA DELS SACRIFICIS DE MAHÓ. Dibuix de Rindevets; grabat per Ovejero. = MEDITACIÓ.

CRÓNICA GENERAL

Donar compte dels fets més importants succehits durant la tongada en que l' autor se trovi compromés ab sos lectors, ressenyar aqueixos fets d' una manera clara é interessant, comentarlos ab tota rectitut y ab un exacte coneixement de causa, manifestar una imparcialitat y una bona fé que predisposin á l' adhesió y á la simpatia, saber tocar y dar vibració á totas las fibras del cor humá, eser práctic en lo domini de l' atenció y sobre tot tenir activitat, inteligencia prompte, dot d' investigació... qui sab, qui sap quantas y quantas son las reglas y manaments que trovariam consignats en lo tractat complert dels *bons revisters*, lo dia en que vingúes á nostres mans una Retórica en la qual se tractassen de totas y cada una de las formas ab que en los nostres temps la literatura pot manifestarse.

Per mala sort donarem massa al oblit tota aqueixa lletania d' obligacions al acceptar l' encàrrech d' escriure á cada desena los fets principals que passessen per devant de nostres ulls, no sent prou per animarnos la circumstancia de que tan raras qualitats no son las que més sovint se trovan en los publicistas d' aqueixos ditxosos temps en que vivim.

Aumenta nostra confusió la por en que

JOAQUIM MARIA BARTRINA DE AIXEMUS

† lo 4 d' Agost de 1880

ens trovem de la comparació natural en que han de caure nostras ressenyas ab las publicadas en los números anteriors, de las que s' havia encarregat y dut á magnífich terme un ilustrat jove y bon amich nostre.

Ab tot, y sense ferhi més preámbuls, passarém á obrir nostra revista, recordant que una promesa 'ns obliga á ferho y que qui fa 'l que pot no está obligat á més.

Un dels fets de que més s' ha parlat en aqueixos dias es l' anada de D. Víctor Balaguer á Valencia. La brillant recepció que aquella ciutat l' hi ha dispeneada, y sos discursos importants que tanta agitació han dut al camp de la política, tot ha sigut comentat de mil maneras si be qu' á nosaltres poch nos ha d' interesar aqueixa nova febrada dels partits d' Espanya, qu' á dir la veritat, fa venir més ganas de riure qu' altra cosa.

Lo qu' á nosaltres nos interesa, de lo qu' hem d' ocuparnos ab complascencia, es del discurs d' en Balaguer pronunciat en l' Ateneo de Valencia. Sabut es qu' en Balaguer sab portar l' animació á quantas festas concorra y per lo tant no es d' estranyar lo màgich efecte qu' en la ciutat de las flors havia de produhir son discurs, pronunciat ab sa peculiar y robusta entonació catalana.

Consagrà en ell dolsas frases á la memoria d' en Vicens Boix, lo cronista de Valencia, á la d' en Aribau, Puig Blanch, y primers restauradors de nostra llengua, á la que en un excés de condescendencia als valencians anomená llemosina, y estudiá la vida actual de nostra literatura y lo que li cal fer perque tinga gloriós pervenir. Que s' inspiri en novas tendencias, que aixample sos horisonts, que s' manifeste en novas formas mantenintse empero en son caràcter especial y segell tipich, la sobrietat de la frase y la síntesis del fondo.

«La sobrietat y la síntesis, propias del nostre poble llemosí y de la nostra rassa, están conformes avuy ab l' época en que vivim y l' sigle qu' hem alcanat, perque es precis desenganyarse y 'l que no ho veu es cego. Se ha acabat ja en litera-

tura l'època dels passatemps ignocents com ha conclòs en política l'època dels discreteigs parlamentaris, com ha terminat en la premsa la dels articles doctrinals. Conclougué lo regnat de la paraula, com conclougueren tots aquells regnats que 's fundan en la pompa, l'imposició o la superbia. Als antichs kilomètrichs articles de fondo han succehit en la premsa los *suelos* y los *interlineas*. Á las novelas interminables, á las poesías d' exuberant lirisme, á las disertacions indigestas, á las ensopidoras crónicas han substituit, en la prosa y en lo vers, en la ciencia y en la historia lo folleto, l' extracte, lo resúmen, la filosofía, la síntesis. Á las arengas ciceronianas y als aparatosos discursos, han seguit en lo parlament, l' acció, la declaració, lo acte. Vivim en una època esencialment práctica y hi ha qu' amotllarse á ella. No en va estém en lo temps en que l'home es conduhit pel foch y la paraula pel llamp »

Aixís per l'estil continua expresantse en Balaguer ab aquella eloqüència natural, ab aquella espresió simpática, ab aquell tò que tan caràcter li dona de fill de Catalunya.

Quina llàstima que desde València no s'haja arribat á veurens y á entusiasmar-nos ab lo vigor de sos discursos y ab la lectura de sas novellas produccions literarias!...

Los fills de Barcelona aficionats á la bona música podran aqueix hivern entregarse fàcilment á las delicias del art diví, assistint als esplèndids concerts que 's preparan en lo gran saló dels Camps Eliseos. Lo senyor Frigola, qu' arribará de París d' un dia al altre ab lo entusiasta organisador d' aquets concerts don Joan Baptista Pujol, está encarregat de la formació d' orquesta que constará de uns 120 á 130 professors. Lo senyor Pujol, segons diuen, ha compromés á grans mestres com Gounod, Verdi, Massenet, Rubinstein, Saint-Saens, etc., á que vingan á dirigir ó á oír sas clàssicas composicions. Deu fassi que 'l projecte tiri endavant y que no s' errin los que 'l troban de fàcil realisació.

Los teatros del passeig de Gracia s' arrastran en la mateixa vida de tot l'estiu. En lo teatro Espanyol los Bufos Arderius no 's poden moure, si no volen que la gent s' afuixi, de las representacions de *Los sobrinos del capitán Grant*. Aqueixa sarsuela si que s' ha fet popular, y no 's pot passar per cap carrer que no 's topi ab algun xicot xiulantne un trós, ni entrar en casa ni caseta hont no 's senti la veu d' alguna criada del pis cantantne quan méns l' americana.

En lo Bon Retiro s' ha estrenat darrerament l' arreglo del francès *Vots son triunfos*, pessa en un acte de don Eduart Aulés. L' obra está plena, com totas las de aqueix autor, de xistes oportuns, y es notable, més que tot en los monòlechs, que 'l senyor Aulés escriu admirablement. Llàstima que no escriga més sovint, tanta més llàstima en quant ell ja sab que té prou pasta pera figurar en primera ratlla entre nostres autors cómichs. S' ha estrenat també lo *Juvent del dia*, obra póstuma de don Francisco de Sales Vidal, refundida per don Eduart Vidal Valenciano; está ben escrita y té son plan ben portat. Lo públich aplaudí la sinfonia qu' á sa memoria escrigué lo senyor Urgellés, y que s' executá á teló tirat davant lo busto del senyor Vidal.

Ja parlá LA IL·LUSTRACIÓ en lo número passat de la companyia italiana de Novetats. Continua representant noves produccions executantlas totas d' una manera acabada. Lo públich se ha despertat y molts dias ja ompla l' espayós saló de Novetats. En las representacions de *La signora della camelia*, la senyora Marini y 'l senyor Cere-a arrebatan, fascinan. ¡Quin final de quart acte! Lo públich fa cor fort, pero l' emoció romp per tot y tothom plora y per ofegar las llàgrimes esclata en una salva d' aplausos y crida sis ó set vegadas á las taulas als grans artistes que tan bon recort han de dexarnos. Per fortuna se sab ja que, si aviat se 'n van, han promés tornar á donar trenta funcions en lo Teatro Principal lo pròxim Setembre.

Las llettras castellanas acaban de sufrir una pèrdua irreparable. L' eminent escriptor, lo distingidíssim soci de l' Academia Espanyola, lo savi director de la Biblioteca Nacional don Joan Eugeni Hartzenbusch, ha mort en Madrid lo dia 2 del corrent als 74 anys d' una vida exemplar per sas virtuts. Fill d' un alemany, de professió ebanista, passá la primera part de sa joventut treballant al costat de son pare, home recte de caràcter y de poca afició als estudis y á la literatura. Aixís se s' explica que fins als 15 anys no anés Hartzenbusch per primera volta al teatro, al qual mostrá desde llavors una afició decidida. Empero pensador en tot, tingué 'l talent de no llensarse desseguida al camp de la publicació, y per lo

tant passá molt y molt temps no dedicantse sinó á la refundició d' algunas comedias del teatro clàssich castellá ó á la traducció de unas quantas obras francesas é italianas. En 1837, es á dir á sos 31 anys es quan se decidí á donar al públich un drama seu original, y tothom concix á *Los amantes de Teruel*, y encara avuy se aplaudeix y s' aplaudirá sempre, mentres no s' haja esborrat lo sentiment del bon gust, aqueixa obra hermosíssima per son llenguatge castís, versificació acabadíssima y sobre tot per son plan, per la pintura de sos personatjes y en especial dels dos amants, qu' han prés forma y vida en totas las imaginacions, y per aquella elevació de conceptes y sublimitat de frases que de segur Skaspeare hauria prés per sevas de bona gana. Desde 'l triuf que li valgué aqueix drama, s' entregá de plé al teatro, dotantlo de dramas tan notables com *Doña Mencía*, *D. Alfonso el Casto*, *La jura en Santa Gadea*, *La madre de Pelayo*, *La ley de raza*, *El mal apóstol y el buen ladrón*, *Vida por honra*, y de comedias tan aplaudidas com *La archiduquesita*, *Es un bandido*, *Juan de las Viñas*, *La coja y el encogido*, haventse també darrerament fet molt populars las de mágica, *La redoma encantada* y *Los polvos de la madre Celestina*.

Á més de sas obras dramáticas deixa dos tomos de *Cuentos y fábulas*, dos més de *Obras escogidas* y un de *Ensayos poéticos*, havent també comentat lo *Don Quijote*, y las obras de molts autors dramátichs del sigle d' or.

Ab tot y sa fecunditat deguda á sa dilatada y tranquila existencia, Hartzenbusch escribia passanthi molt temps, llimant molt y molt sos versos; y aixís es que sent fill del temps en que més vol prengué la fogarada del romanticisme, ell, perteneixent á aquesta escola, may saltá las fitas de lo verosímil. Era romántich en lo fondo y clàssich en la forma: pensava ab l' ardor d' un espanyol y componia ab la fredor d' un alemany.

Ja hem dit que Hartzenbusch perteneixia á una familia de modesta fortuna, y vivint á Espanya y no tenint un caràcter lleuger y no sent un fídolayre ó un declamador d' ofici, ja casi sobra per endevinarla tothom la noticia ab que hem d' acabar aqueix párraf.

Hartzenbusch ha mort pobre.

Hem de terminar la Revista d' aquesta fatal desena ab una altra noticia desconsoladora. En Bartrina ha mort.

Aquella inteligencia clara y portentosa, que no coneixia secrets en cap art ni en cap ciencia, per nova y poch esbrinada que fós, aquella prodigiosa erudició no recullida en aulas ni academias, aquella poderosa retentiva contra la qual era impotent la durada d' una malaltia rosegadora, aquell arxiu vivent de coneixements de tota mena sempre obert per qui s' hi atansés á demanarl'oshi; tot ha mort, tot s' ha fós, tot ha desaparegut per sempre!

¡Quí no l' anyorará al desgraciad Bartrina! Una reunió qualsevol de sos ilustrats companys deixava escorre peresosamente las horas en una conversa familiar ó poch atractiva. Arribava en Bartrina. Tots lo saludavan animantse sobtadament, una mitja riatlla 's dibuixava en tots los llavis, totas las miradas preñian més vida y animació, y tothom estrenyia las cadiras disputantse 'l lloch hont ell s' asseuria pera tenirlo més aprop. Y en Bartrina enrahonava. Sense rebuscarho, d' una manera ingeniosa, descapdellava l' enfilall d' una conversa sempre interessant, amanida ab estribots que feyan esclatar en una riallada plena, ó entreteixida ab vivas y terribles descripcions que feyan posar los cabells de punta. De vegadas analisaba conciensudament las obras clàssicas; altres cops retreya 'ls plans 'ls y projectes de sas obras literarias, que, per desgracia, no han passat de tals; ja explicava novas teorías científicas; ja dava á coneixe senzillíssims experiments pera fer entendre la física y la química, y tot aixó en una conversa clara, amena, simpática, inteligible fins als més llechs en la materia que tractava.

En Joaquim M.ª Bartrina ha mort als 30 anys. Al revés d' Hartzenbusch, ha mort jove: tenint segurament més projectes qu' ell, ha mort sense realisarne cap. Un sol tomet, titolat *Algo*, mostra clara del dubte que 'l devorava, però molt petita dels estranys coneixements que possehia, es la sola obra que deixa: los demés articles y poesias, molts d' ellas catalanas, no tenen tanta importancia pera coneixe son caràcter, si be algunas son certament molt sentidas.

Faltábali á 'n Bartrina lo repós y la reflexió pera produhir lo que tenia en cartera, ab lo qual ja ni havia prou pera crearse un nom. Ara era al fort de sa potencia pensadora, estava al plé de sas fantasiosas lucubracions y aixó mateix l' impedia escriure y aixó mateix lo feya estrany y de idees desnivelladas. Si en Bartrina se hagués pogut reposar!

Era en Bartrina un amich de cor, y aixó fa sa pèrdua més sensible. Atrèya ab sa modestia extraordinaria, ab

sa ingenuitat admirable, que deixava entreveure un cor de noy; per aixó es que sos amichs eran numerosíssims; molts d'ells eran d' opinions completament contraries y no obstant se delectavan escoltantlo.

En Bartrina era un talent ab tota l' extensió de la paraula: y ab tot y aixó, no havent deixat obras escritas, ni tan sols apuntes de sos plans, alguns dels quals ja semblavan obras fetas, demá quedarà esborrat son recort de per tot arreu, méns de la memoria de sos bons amichs que 'l ploran y l' han d' anyorar sempre.

¡Pobre Bartrina!

J. FRANQUESA Y GOMIS.

NOSTRES GRABATS

JOAQUIM MARIA BARTRINA DE AIXEMÚS

DIBUIX DE CASTELUCHO. GRABAT DE SADURNÍ

Com á tribut á la memoria del malaguanyat Bartrina doném son retrato á nostres suscriptors.

En Bartrina no deixa biografia. Fill d' una distingida familia de Reus, nasqué en l' any 1856 passant sos primers anys en l' estudi de las primeras llettras. Si bé comensá també molt jovenet la segona ensenyansa, aviat se va cansar son natural de las subjeccions académicas y abandoná las classes. Als 23 anys se decidí á batxillarse y en un estiu sol probá la major part de las asignaturas necesarias pera 'l títol de Batxiller aprofitant la llibertat d' ensenyansa que allavors hi havia. Ja comensava á esser conegut son nom per los célebres *arabescos* que per tot arreu recitava y aumentá aquest venint á viure á Barcelona y redactant en alguns periódichs, terminant per coneixel tothom y admirarli sos profundíssims coneixements en totas las ciencias y sa facilitat d' espresió en comunicar lo molt que sabia. Havia llegit molt y molt, y tenia prou memoria per recordarlo tot, prou talent per dominarlo y prou espresió y claretat per ensenyarlo als altres.

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA li rendeix lo tribut de la seva admiració plorant la pèrdua d' un amich tan ben volgut y d' un talent tan malaguanyat.

La seva mania en no volguerse retratá ha fet que tinguéssem d' aprofitarnos pera nostre grabat d' un retrato de quan tenia 23 anys encare que desde á las horas hagués cambiat un xich sa fesomia.

DETALLS DEL REIXAT GÓTICH DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Lo reixat de nostra hermosa Catedral ofereix detalls numerosos, trevallats ab lo esquisit gust de que dona mostra nostre grabat y que indica l' estat adelantadíssim en que 's trobava en lo temps de son millorament la ferreteria catalana. Hi han també dos escuts esculpits en la paret d' un altar dels severs y deliciosíssims claustrs, que son una de nostras millors joyas del art gótic.

LA TAULA DELS SACRIFICIS DE MAHÓ

DIBUIX DE J. RIUDEVETS

Ab aquest nom es conegut en lo país aqueix monument un dels Dolmens qu' abundan en Menorca, aprofitantse del qual y de 'l lloch hont está situat lo senyor Riudevets ha donat relleu á sas brillants condicions de paisatjista. Molta extensió necessitaria un treball sobre lo que venian á esser aqueixas estranyas y pesadas construccions magalíticas, y treball curiós seria un estudi que las abarqués totas, entre las quals son molt notables las *navetas*, edificis en forma de buch cap per vall y sobre tot los *talayots* grandiosas construccions d' dup-tosa explicació y qu' arriban en Menorca á uns doscents. No es ara aquest nostre intent y si sols lo de publicar lo bell grabat que representa una d' aqueixas antiquíssimas fábricas de pedra seca y que tan nom te en Mahó.

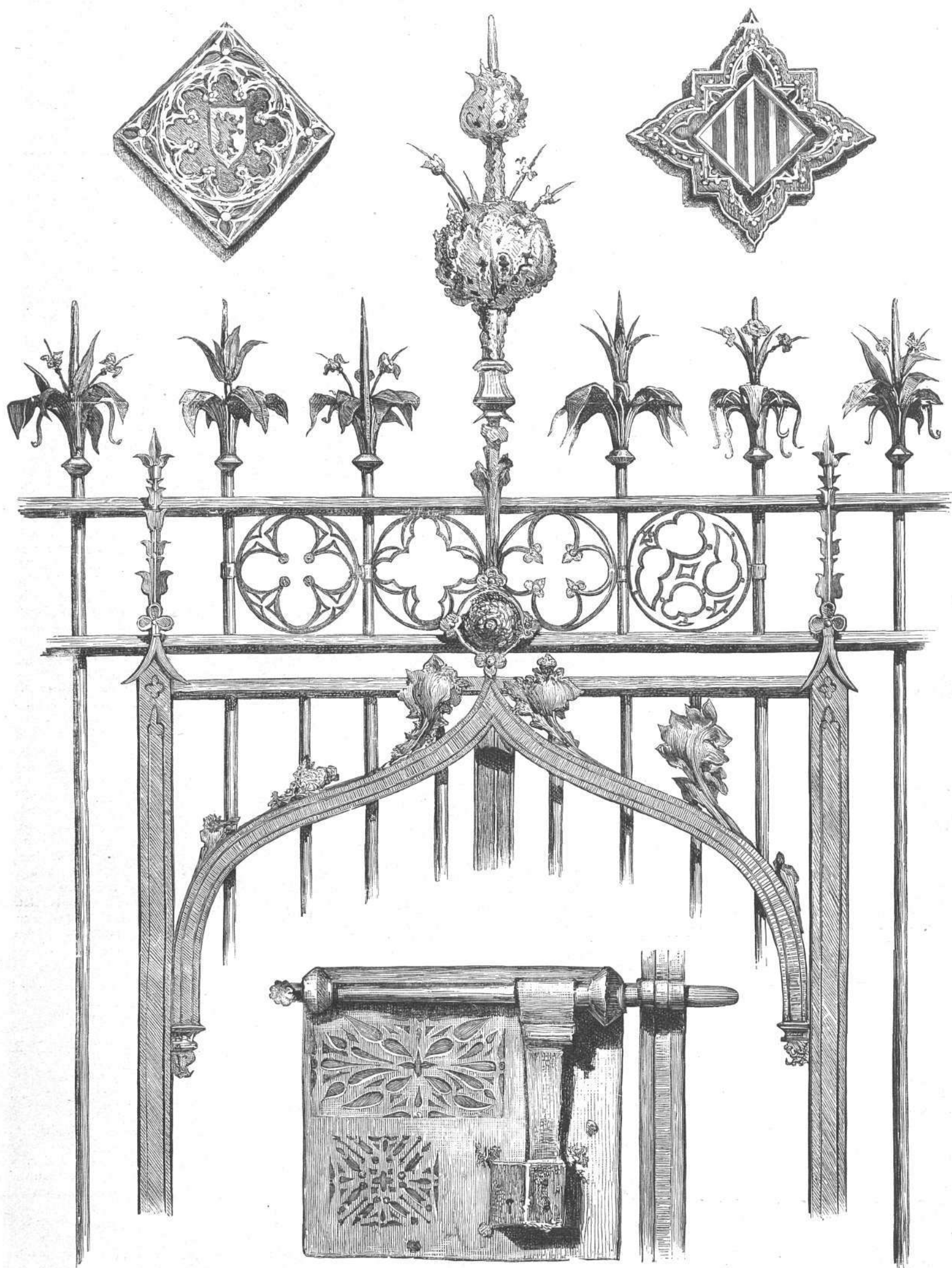
MEDITACIÓ

Aixís se titula lo grabat que representa una dona en aquell estat d' ánim que 'l fan ressaltar la actitud general de son cos y la particular de sas mans y fins de sa fesomia. Es un dibuix bellament fet per un distingidíssim autor alemany.

CARTA DE VALENCIA

SENYOR DIRECTOR:

Ab especial satisfacció vaig á cumplir l' encarrech que vosté 'm feya á ma sortida de Barcelona, de resenyarli quant de notable, ocorregués en la poética ciutat del Turia, ab motiu de las firas y festas qu' anava á celebrar, ja que aquestas acaban de revestir tal importancia, qu' ab poch que hi pose de ma part crech podré sortir aïrós de mon compromís pendent ab los suscriptors de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA. 'M limitaré, però, á donar compte á mos amables lectors, de tot lo que més directament pot interessarlos atesas las aspiracions y manera de sen-

DETALLS DEL REIXAT GÒTICH DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

DIBUIX DE RIUDEVETS

LA TAULA DELS SACRIFICIS DE MAHÓ

GRABAT PER OVEJERO

Si en tals instants gojos s quant mágica armonia
Unix gracia y bellesa, encant y poesia,
Llum, resplandors y aromes, fent d' este lloch un cel,
Yo recelós, ombrívol, malalt per l' anyoransa
A la daurada copa, que ómplin bé y esperansa,
La gota duch de fèl.

Es que obedixch, com sempre, á mon ingrát planeta
Puix pera cantar glories yo no naixquí poeta:
Soch llàgrima entre risas, soch en lo cant sospir.
Soch la impaciencia horrible de aquell, que un gran bé
(espera,

Soch núbol de tronada que en plena primavera
Del cel tapa el safir.

Soch l' au que entre les runes, ab tó pavorós canta,
Que lo silenci torba y al pasager espanta,
Y en son bresol al téndre infant li arranca un plor;
Soch sentiment que mata y éll ma tristesa abona;
Les cordes d' eixa lliura que así en lo pit resona
Son fibres de mon cor.

Permetme, puix, que á conte de la cansó joyosa
De himnes que ab sa grandesa en fè lo cor rebosa,
De antigues recordances en cantic falaguer,
Yo, com sempre, senyora, al meu destí obedixca,
Y que á la fresca rosa, pura com tú, afegixca
La historia del roser.

II

Hiá en l' horta de esta terra, que un paradís figura
Sobre catifa hermosa de flors y de verdura,
Una alqueria blanca molt prop yá de la mar;
Si ona atrevida avansa, besantla se recrea,
Com si fós l' alqueria lo peu de Galatza
Banyantse per jugar.

Pareix entre los arbres un niu de colometes
Que par sos fills formaren afanoses é inquietes,
En les primeres ansies de lo primer amor.
La indiquen dos palmeres y els roserets la envolten,
Y en lo ramage ombrívol les aus alegres solten
Son cant enjisorador.

De la rient caseta s' aixeca prop la entrada,
Com signe de creencia purissima y sagrada,
Feta de tosca pedra, una sencilla creu;
Diuen que un terme marca, pero eixa creu beneida
Sempre será aquell terme suprem de nostra vida
Que l' home unix á Deu.

Allí casi rendida, al peu de la creu santa,
Mirant la mar blaventa, obint l' auell com canta,
S' encontra Marieta velats los garços ulls,
Sense color los llabis, puix que el robá la pena
Y en grans ones revoltas, sobre la blanca esquena,
Sos negres cabells rulls.

¡Ay! Fon per sa hermosura altra Venus divina,
Que ab ses espumes blanques formá la mar vehina
Y que un raig de la lluna vestí ab lluminós vel;
Per son esprit un ángel vençut en crudell guerra,
Que en un sospir s' enlayra, abandonant la terra
Y retornant al cel.

—¿Qué tens?— li diu sa mare, mirantla ab ulls plorosos
Per qué has perdut les rosas de tos colors hermosos?
Per qué reces y plores mirant sempre al espay?
Per qué, quant á la aubada deixes lo llit, no 'm dones
Aquell bes de tendresa, y fujes, me abandones,
Y no t' sonrius may?

—Mare,—li respon ella, ab veu que pareixia
La trista y ya darrera queixa de l' agonia:
No el veig fá un any y porte la mort dins de mon pit,
Pense que ell la mar crehuá, que tot lo temps ho acaba,
Y pot ser tomba freda del home la mar brava,
Y de l' amor l' olvit.

En la vesprada trista quant ya anaba á embarcarse
Y allá á lo lluny se vea á son baixell grunsarse,
La vela infla, com ala de ausell que va á volar,
Mirant lo roser tendre, entre jemechs me dia:
«Cuant lo roser floreixa ya hauré tornat, María,
Portant un nom y llar.

Rega el roser, que es símbol de nostra fé jurada;
Un jorn varem plantarlo al despuntar l' aubada
Pensant en lo pervindre y plé lo cor de fé,
Cuant ell un capoll fasa en l' altra primavera
Ans de que esclate en rosa, sobre la nau velera
Á ton costat vindré.»

Diu, y estenent los braços, sobre son cor m' apreta,
Els dos plorém, se allunta, lo veig anar inquieta,
Cuant ya entre núbols rojos ponentse anaba el sol;
Viu que la nau vogaba, que com lo raig corria
Y la perguí de vista quant ya la nit venia
Menys negra que mon dol.

Desde aquell punt, ¡ay mare! ab gran dolor suspire,
Regue l' roser ab llágrimas, la mar revolta mire
Y en oració á tota hora estich davant la creu;
Y lo capoll, fon rosa apenes un jorn dura,
Y de la mar, la barca, no es veu en la planura,
Ni á mí m' escolta Deu.»

Ya el trist plor de María lo seu acent apaga
Y per lo dolor morta, lo front torbat amaga

Buscant dolsa acullida en lo regàs matern,
Y aquelles criatures, que mig morint vivien,
Pera plorar, en una no mes se confonien,
Com son dolor etern.

Tres jorns aprés, la jove, al caure la vesprada,
En l' hora misteriosa en que la llum cansada
Sén va, deixant les ombres lo sel agombolar,
Junt al roser simbólich, que un sol capoll tenia,
Ya sense forsa estava y son esguart corria
Dell capoll á la mar.

L' u se bambolejava, l' altra estava en bonança,
Encara á aquella vida quedaba una esperansa
Ans de deixarse caure en braços de la mort.
¿Qui sap si es vorá pronte d' aquell baixell la vela
Com se veu en nit fosca la ensomiada estrela
Que l' mariner dú al port?

Una sonrisa dolsa mig obrigué sos llabis,
Y del pasat olvida les penes y els agravis
Y ab veu que no podia ouir lo ma eix vent,
Diu, abrasantse al arbre de aquella creu beneida:
«Senyor, que vinga pronte, perque sense ell la vida
Es un etern torment!»

Oui remor de pasos torná los ulls, y absorta,
La rígida figura de sa mare mig morta
Va vore, que li dia ab desgarrador crit:
—«Apreta lo cor filla, mata eixa pasió intensa,
Ya ton amor te tomba.

—¿La mar?

—No, mes inmensa,
La tomba del olvit.»

Y ans que les mans portara sobre son cor María
Yá ab sons llatits furiosos lo cor romput se havia
Y son cap descansaba al peu de aquella creu,
Y los ausells cantaban, la lluna se asomaba
Darrere de la ona, que mansa marmolaba
Acás un himne á Deu.

Y com si fos miracle, al espirar Marieta
La flor ixqué del càlcer, rompent sa presó estreta,
Y ca torn l' aire endolsava perfum engisador,
Puix tal volta el cel dia: «ta flor de aroma plena
Ha mort ans d' esclatarse per l' amorosa pena
Que naixa un altra flor.»

III

Lo roseret, senyora, que feu la rosa aquella,
També vá fer eixa altra tan fresca y tan vermella
Que, com prenada joya, adorna vostre pit;
Ya un jorn que va collir la meua má, y patia;
Era la mateixa hora que un any avans María,
Caigué en la eterna nit.

Mirava yo á la rosa, com una image vera
De aquelles tres paraules que hiá en nostra senyera,
Tres verbs pera una idea, tres notes pera un cant;
La savia de ma terra doná al capolllet vida,
Y ventirolos flayrosos la nostra mar dormida
Baix de lo sol radiant.

Era, puix, de la Patria lo mes cumplit emblema,
De esta volguda patria que ab jealousy estrema
Al allunytarnos sempre lo nostre cor reté.
Al començar sent rosa, per la creu ombrejada,
Qui la oració trista de una anima apenada,
Y es per lo tant la Fé.

Y fou regada ab llágrimes de un amorós deliri
Que al mon robá un arcangel dempres de llarg martir;
Y es, per lo tant lo símbol purissim del Amor,
Y es, per lo tant, senyora, de totes les ofrendes,
La més gran y mes tendra que á dama de tes prendes
Pot fer lo trovador.

FÉLIX PIZCUETA.

HISTORIA VULGAR

(Continuació)

Cap al tart vingué l' senyor rector y 'ls escolans ab
creu alta per dursen de casa l' cos de la pobre mare;
vaig besarla per darrera vegada y tot plorant la vaig
seguir fins á l' església; alli la deixaren per enterrarla
l' endemà. Al sortir mossen Llorens va cridar-me, y
tocant-me la cara ab ayre afalagador, me va dir:

—¿Qué vols per ara, Ramonet? ¿No tens pas parents
fora de la vila?

—No tinch ningú, vaig respondre.

—¿Me creurás á mí?

—En tot y per tot.

—Be; donchs ja que ningú 't pot amparar, faré per tú
tot lo que faria un pare, ab lo ben entés que 't portarás
com un home

—Aixis ho faré y la mare desde 'l cel m' ho agra-
hirá.

Ditas aquestas paraulas vaig arrencar lo plor.

—Vaja, no plores, digué mossen Llorens. Avuy dor-
mirás á casa y mentres sias bon minyó no 't mancará
un bocí.

Aquella nit vaig passarla entre adormit y desvetllat,
y al dematí, quan vingué á despertarme una veu que no
era la mateixa que jo tant coneixia, novament vaig po-
sarme á plorar. Lo bon rector me deya tot aconso-
lantme:

—Ramonet, Deu tanca una porta y n' obre un' altra;
be es veritat que un amor com lo de ta mare no 'l tro-
varás may més, pero cal conformarse ab lo que Deu
disposa, qu' Ell no més sap perquè ho fa. Prega á Deu
per ta mare, qu' aixó es de bon fill, pero no fassas pen-
sament de plorar sempre, sino de cercar consol y posar
remey á aquesta pérdua en quant sia possible. Al mon
hi hem vingut pera patir y segons la paciència ab que
haurém sofert las provas que Deu nos envia, tal será 'l
premi que 'ns espera en l' altra vida.

—Mossen Llorens,—vaig fer jo aixugant-me 'ls ulls,—
may més ningú del mon me veurá plorar.

Las paraulas del sacerdot m' havian tret com un pes
del cor y estava disposat á fer coneixer lo que pot sofrir
un' ánima sencera.

Lo mateix dematí la majordona 'm va dur á ciutat
pera vestirme. Tinch present com si fos avuy la casa
ahont vam ficarnos, qu' es al devant de Santa María; se
entrava per la botiga y una escala interior portava al
darrer pis, qu' era bon xich alt. Al esser dalt de tot va
parlar la Rosaria, aixis se deya la majordona, y com
parlant la gent s' entenen, aixis fou; un minyó depen-
dent de la casa va treure calsas de totas midas, encara
que no n' hi havia cap que m' estés malament, segons
parer del sastrer, y á la fi se 'n van trobar unas que 'm
venian que ni pintadas; ab aixó, tr'ar un jech y una ar-
milla, demanar preu, regatejar, baixársen no havent
fet res, deturarnos á cada pis, avenirse ab l' amo á la
botiga y tornar á pujar, vam quedar entesos. La Rosa-
ria va agafar las tres pessas de roba ben embolicadas ab
un paper, va donar vuyt pessetas, y cap á casa falta
gent.

No estava poch estufat jo de véurem ab aquell trajo
tan cumplert (perque ho era molt) y á més ab una gor-
ra ampla ab una franja daurada, propietat algun temps
del mosso del poble, difunt germá de la respectable
majordona.

En arribant á la rectoria, lo senyor rector ja 'ns espe-
rava pera dinar; mentres vam estar en aquesta feyna no
va parlar de fer mil rahons sobre lo be que m' esqueya
l' vestit nou, y havent acabat fou quan la majordona
va donar lo cop de gracia á ma gentil figura cobrintme
l' cap ab sa històrica gorra.

No ho dich tot aixó pera queixarme de la economia
ab que m' havian vestit, que 'l pobre home massa que
feya; més endavant he pogut coneixe lo molt costós
que havia de serli l' donarme tan bona protecció.

Á la tarde, mossen Llorens va donarme permis pera
anar á veure als coneguts ó á jugar ab los noys del bar-
ri, sens descuidarse de recomenarme molt que no 'm
propassés.

—No tinga por,—vaig dir,—que ara ja só tot un' altra
cosa.

—Aixis ho confio, noy; ves en nom de Deu.

Y ensos compliments obro la porta y surto al carrer.

S' ensopegava á passar per allí un xicot que havia
estat company meu d' entramaliaduras, y com diuen
que l' ocasió fa l' lladre, aixis també aquella ho fou de
tornar á fer de las mevas.

—¿D' ahont surts tan maco?—va preguntarme l' Fura
que per aquest nom lo coneixiam.

—De casa, responch jo.

—¡Ay, pobret! ¿Aquí t' estás? ¡Ay, Deu men reguard!...
Poch ho saps tú la vida que se t' espera. Mira, lo meu
cosí de S** s' está á la rectoria y diu que á punta de dia
ja 'l fan llevar y ha d' anar á encendre de l' lantia y des-
prés ajudar la missa, y aprendre de lletra y tot, que diu
que l' rector lo fa llegir cada tarde y si fa una errada...
catxeta.

Aixó va dirho ab un tó tan formal y acompanyant la
darrera paraula d' un mohiment tan gráfich, que gaire
be ja 'n sabia greu d' haverme ficat en aquella fan-
guera.

—¿Sabs que harias de fer?—continué l' Fura,—anar-
ten cap á Barcelona, que allá tothom hi viu, y si un es
un xich espavilat pot ferse 'ls seus.

—¿Qué es aixó de ferse 'ls seus?—vaig preguntar.

—Home,... no ho sé... jo ho he sentit dir... Es cam-
pársela,... anar be... ¿qué vols que 't diga? La questió
es que molts hi viuen sens trevallar.

Lo Fura era un xicot dolent com altre cosa; ja 'n ve-
nia de nissaga. Són pare tot lo dia rebia visitas de gent
forastera y ningú arribava á entendre com s' ho feya
pera guanyarse la vida; de vegadas passava tota una
setmana fora de casa, y si li preguntavan al tornar d'
ahont venia, deya que 'l seu arbitre era córrer pel mon,
pero may va saberse l' objecte d' aquestas corredissas,
fins que alguns anys després de l' época d' aquesta his-
toria, ell y son digne fill trovaren casa franca de lloguer
en lo presidi de Tarragona. L' ofici d' aquella gent era
cobrar-se la setmanada ab la carrabina á las mans.

Tot això ho coneix ara y ho aborreixo, pero no ho pensava a las horas, que d' altra manera hauria obrat mes dignament de lo que vaig obrar. Per ço aquí sap si Deu va permetre que tirés per aquell camí a fi de que m' escarmentés y conegués mellor lo que val l' honradesa?

Lo cert es que las rahons del *Fura* van ferme flaquejar; com qu' ell era mes gran y tenia molt bonas paraulas... (vergonya 'm fa 'l dirho, pero es la veritat y me reixo més pena que aquesta de contarho)... vaig deixar-me caure en la tentació.

Emprenguerem lo camí y a entrada de fosc arribavam a Barcelona. Aquell tragi de gent, los crits, la lluminaria, los aparadors de las botigas, tot m' enlluernava y 'm donava d' un cop alegria y mareig. Aquell mateix dia hi havia estat, pero trobava que de nit era una ciutat diferenta.

—Aquí si que hi estaré be, —deya jo al meu company.

—Oh! no es tot hui, —m va respondre.

—Be y ara... ¿ahont aném a dormir?

—¿Com dormir? Aquí no 's dorm. Ja 's coneix que no hi has estat com jo en aquesta terra.

—Be 's ha de dormir quant se té son.

—Es que no se n' ha de tenir.

—Jo no puch ferhi més; si no trobo un racó pera jaure m' adormiré caminat.

—Segueixme y calla, home; jo ja sé 'l que tinch de fer.

Anarem travessant carrers y més carrers y ja començava a estar cansat quant lo *Fura* 'm digué:

—Puja que som a casa.

—A casa dius?

—No sias ruc; tira amunt

Y vam entrar en una escaleta fosca com una gola de llop y tan estreta que ab prou feynas podiam muntarhi de un a un.

Arribant a dalt de tot, lo company meu va trucar a una porteta que s' obrí desseguida.

—Bona nit, digué 'l *Fura*.

L' home que 'ns havia obert va preguntar ab tó d' estranyesa:

—¿Qué voleu, minyons?

—¿Qué no 'm coneixeu?—va fer l' altre.

—¿Ola, *Fura*!—digué l' home després d' acostarhi a la cara 'l llum de gresol que duya a la ma.—¿Quin dimoni 't porta per aquí?

—Res, un dia ó altra s' ha de comensar.

—¿Ahont es ton pare?

—¿Qué n' haig de fer jo del pare?

—¿Qué no ha vingut ab tú?

—Vuyt dias ha qu' es fora de casa. Quant ell se 'n va tanca la porta y may diu quant tornarà.

—¿Y tú, com t' ho manegas?

—M' estich a ca la tia curandera; sino que ahir al vespre la tia 'm va treure y aquesta nit l' he passada a la pallissa del hostal; tot avuy que hi espigolo, que sino ja fora mort.

—¿Y no hi vols tornar a casa ta tia?

—¿Mala negada!... si no m' vol de cap de las maneres.

—¿Y donchs?

—¿Qué no 'm voleu a casa vostra? Deixeu-mhi passar la nit... solament aquesta nit... demà ja 'n parlaré.

—¿Ah! be, be... entra, entra. ¿Y aquest bordegas que ve ab tú?—digué signantme ab un mohiment de cap.

—Ve ab mí,—saltá 'l *Fura* posantme una ma a la espatlla com a senyal de protecció.

—Ja ho veig,—va fer l' home tot estranyat y resseguintme de cap a peus ab la mirada.

Jo anava a parlar, pero 'l *Fura* prenentme l' avantatge va explicar a sa manera l' objecte de la meua anada a Barcelona, y encara estich dejú d' entendre 'n res.

Nos van convidar a menjar un bocí, lo que vam fer ab bona gana, y tot menjant lo *Fura* no va callar may, explicant de son pare y dels seus negocis; jo no 'm sabia avenir de que 'l meu company fos tant aixerit.

Després d' aquell refrigeri nos van ensenyar una malfega que hi havia estesa sobre las rajolas en un quartet molt xich, y sens compliments vaig dexarmhi caure perque estava rendit de son.

(S' acabat)

J. LAPORTA.

DOLORS

PER ALEXIS BOUVIER

Totas las donas estavan en lo brancal de sas portas y la miravan ab despreci; los xicotets s' hi acostavan ab sas caras y mans polsosas de tan jugar arrossegantse per terra; los gossos anavan a ensumar sas faldillas y retornavan grunyint, los homes indiferents deyan: «Mirat! es la Dolors.»

Lo sol ponent empurprava lo cel, y la brisa qu' havia esfullat las rosas y las flors de la pomeras passava tébia y perfumada.

Ella,—la Dolors, com li deyan,—ja devia passar dels vint anys, més estava demacrada; sos cabells mal pentinats queyan a rulls sobre sas espatllas; la miseria havia deixat rastre en sa cara, y la vergonya, aquest dia li feya abaixar la testa.

Un angelet, d' ulls brillants, galtonas de rosa y cabells com encenalls d' or, s' agafava a sas faldillas y caminava mirant enderrera a las criaturas que li feyan ganyas.

Feya tristesa lo veure aquells dos sers, sols en mitj d' aquell poble viu, rioler y de naturalesa espléndida.

Atravessaren la vila deturantse devant la última casa.

Lo noyet vejent al peu d' aquella porta, aná a trovar a los xicotets que 'ls havian seguit; aquets recularen de moment, més al veure que s' hi acostava ab lo somris als llavis, s' amansiren y jugaren plegats.

La Dolors trucá a la porta. Un home d' edat obri, y al véuerla reculá sorprés dihent ab tó sever:

—¿Qué 's lo que vols aquí?

Ella s' apoyá en lo march de la porta per no caure.

—Au! au! vesten,—continué l' home; surtme d' aquí, mala dona; no embrutis ma casa!

—Pare!—digué ab tó de súplica la Dolors.

—Vestén!... vestén!...

Mes la pobre noya s' havia adelantat fins a la taula y allí ab lo cos encorbat, y lo cap baix, cubria ab una mà sos ulls inundats de llágrimas decidida a ferse treurer a la forsa avans que dar un pas enderrera.

—Pare... jo... Es que una dona con tú me 's filla?... Ma filla!... Vaig tenirne una a qui ma difunta esposa adoraba... Era una santa y bona noya per la qu' hauriam donat la sang de nostras venas, la vida!... Encar no clarejava y ab vent, pluja ó neu sortiam a trevallar la terra pera que 'm produhis lo necessari per ferne una senyora.

Aixís fou que a forsa de privacions y escatimánosho tot, logrem posarla en un col·legi. La voliam bona é instruida no recantnos pera lograrho ni 'ls diners ni la salut... Quan fou educada, honesta com son pare, pura com sa mare, continuarem economisant, nosaltres que tot ho haviam de menester, pera guanyarli un dot que li fes obtenir l' home que li destinavam y que havia de ferla felisa... Ya anavam a realisar nostre propósit, y al retornar un vespre del trevall... pensant trobar a nostra filla de nosaltres, la, la... ¡miserable! havia fugit ab un pillet... essent la riota del poble y fentnos caure la cara de vergonya!

Hi hagué un moment de silenci interromput sols per los amarchs plors de la Dolors y per los crits y gatzara dels noyets que jugavan al carrer.

A copia de plorar y de passá temps y més temps en la carretera per veure si retornava sa filla, la pobre dona... tossí... després se ficá al lit d' ahont la tregueren per durla al cementiri, portant en sas mans, segons sa voluntat, la gorreta que brodá per sa filla pera 'l primer any de benehir la palma!...

—Pare!... pare!... perdó!

—Durant aquest temps, ella... ¡oh vergonya!... Quina vida duya? Los barcelonins que venian aquí casa me deyan:

—Ahir vaig veure vostra filla en tal ó qual teatre.

—No tinch filla.

—Home si... la Lola que li diuen.

—Lo primer que 'm parli d' aquesta noya li obro 'l cap ab mon magay.

Desde allavors no hi gosat a sortir mes... Me sembla que riuhen quan passo... No hi gosat anar a Barcelona... ¡Ma filla! No ho sabré jo si tinch filla?... S' ha mort... Fora d' aquí dolentasa! Au, depressa...

—Pare, perdó! perdó!

—Te 'n vols anar?

Y l' home agafá a la Dolors pel bras pera arrastrarla cap a la porta, mes ella deya abrassantse a sos genolls:

—Pietat!... pare!... pietat!

—Te 'n vols anar?

Y la lluyta continuá.

Vermell, mitj suat, los cabells sobre sos ulls, lo noyet entra en la cambra atret pels crits de sa mare... Ab sas petitonas mans separá los fils d' or de son front y ab tó de seny digué al vell:

—Per qué fas plorar a la mamá ja que diuen que ets l' avi?

Mestre Jaume deixá a la Dolors y ab los ulls esbarrats mirá al noy, quedant mut é inmóvil y no donantse compte dels sentiments que 'nells se despertavan... Volgué parlar y sols murmurá... Los ulls se li ompliren de llágrimas y per amagarlas petonejá al fill y la mare.

Arreglat del francés per G.

SECCIÓ DE NOVAS

Supliquém lo cambi als nostres colegas a quins enviém LA IL·LUSTRACIÓ pera poder fer en lo número próxim la llista completa de tots los diaris y periódichs que 'ns honran ab sa visita.

S' ha constituït una associació titulada *Societat Euterpe de Clavé* ab l' objecte de donar vetlladas literarias y musicals. Dita societat te son local en lo carrer de Lladó, núm. 7, pis primer. La felicitém per sa bona idea. En lo número vinent parlaré de sa inauguració.

En l' establiment d' enquadernacions de don Frederich Martí en lo carrer del Bisbe, n' hi hem vist d' empreses per LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, qual titol está escrit en lletras dauradas y entre las quals va intercalat l' escut de Catalunya. Están fetas ab elegancia y ab notable gust. Ho recomaném als cafés y casinos suscrits a LA IL·LUSTRACIÓ.

Don Constantí Llobart circula las invitacions pera colaborar en lo calendari que ja fa sis anys vé publicant en Valencia ab lo titol de *Lo Rat Penat*, si be fent constar qu' ara s' encarregará de sa formació lo jove poeta valenciá don Joseph M. Puig.

Lo distingit poeta vigatà don Joseph Serra y Campdelacreu acaba de publicar un tomet de poesias, titolat *Primavera trista*, que ha de ser indubtablement ben rebut pel públich, per ser ja son autor ben conegut en anteriors poesias revelants de sa notable inspiració y galana manera d' escriure.

Ha surtit a la llum pública *La veu de Catalunya*, diari no polítich pero clá y catalá, que ve a omplir un buyt en nostra literatura, suspés com está lo *Diari Catalá*, ja que en nostre estat no podriam pasarnos sens un diari.

Li desitjém bona sort y li aghrim la favorable ressenya que fa de nostre número anterior.

En lo certámen celebrat per la Societat *L' Aranya*, sortiren premiats, entre altres que no recordém, los senyors Penya (de Mallorca), Masriera, Verdú, Casademunt, Pons y Massaveu y Ribot. Lo saló dels Camps Eliseos hont tingué lloch estava plé de gom a gom y amenisá la festa los sons d' una música de regiment y los cants d' una societat coral.

POESÍAS

DEL MALAGUANYAT JOAQUIM MARÍA BARTRINA

QUAN FEYA FRET

Sentats a prop del brasé nos encontravam tú y jó, y entelantlos ab l' alé miravam junts al carré per los vidres del balcó.

En ells mon nom escrivia ton dit, que tot tremolava, y jo la ma t' agafava. y a mos llavis prest l' unia y ab mon alé l' escalfava.

Ab lo foch de mos petons, de mon pit en lo caliu jo 't deya.—Tonta, somriu. ¡No hi pensis ab los moixons que 's glassan dintre del niu!

(DEL LLIBRE INÉDIT «¡POBRETA!»)

I

¡Qu' ets hermosa! en tos ulls tancas tot lo foch que l' estiu té y son tas galas més blancas que la flor del atmetllé. Or filat es ton cabell, y ta boca perfumada sembla un cálzer de clavell plé de perlas de rosada. Quan del pit sospirs eczalas tremola al donart consol, com si hi batagués las alas un aucell per pendre 'l vol. Per ton cos sens molta pena se podrian fer tres bells cinturons, ab una trena, sols una, de tos cabells. Tú prou dius que no es així: si es veritat ó mentida, mos brassos ho poden di que n' saben ben be la mida.

II

Tu vols cullir las rosas carmesinas y sas brancas t' estrenyen ab forts llassos... t' han vist hermosa y t' prenen sas espinas, no volen que te 'n vagis, com mos brassos!

LLIBRES REBUTS

JOAN BLANCAS, drama en quatre actes de don Francesch Ubach y Vinyeta, (tercera edició.)

Hem vist la tercera edició d'aquell magnífic drama, un dels millors que pot presentar avuy lo Teatro Català. Distinguit ab un premi en los Jochs Florals de 1879, representat moltes vegades ab extraordinari aplauso ha rebut ja la sanció del públich y de las personas ilustradas y per tan no podém menos qu' encomenarho á nostres lectors. Es un altre de las moltes obras ab que lo senyor Ubach y Vinyeta honra á la literatura catalana.

ABORIGENS CATALANS, ensaig històrich sobre 'ls primers pobladors de Catalunya, per don Joan Maluquer y Viladot.

Complicada y difícil de resoldre se presenta la qüestió de quins foren los primers pobladors de Catalunya, tan per la foscor y nubulositat ab que s' amagan sempre los orígens de tots los pobles, com per lo descuyt y massa amor á las faulas y tradicions en que s' han mantingut generalment fins ara nostres historiadors. Afortunadament en nostres temps de catalanisme en que hi han joves prou entusiastas per dedicarse á tota mena d' estudis qu' interessin á nostra estimada patria per arits y fatigadors que sigan, no hi faltan tampoch quins enmenan sos esforços á escorcollar pacientment nostres arxius y biblioteques, y estudiar y cotejar ab la nostra las llenguas primitives de tan difícil pero de tan profitós coneixement, tot pera judicar ab conciencia sobre la qüestió al començament esmentada.

Lo senyor Maluquer y Viladot en modesta escala s' ha colocat en la llista d' aquets joves ab la publicació de la obreta de que 'ns ocupém. Ardent partidari de que una invasió Arya fou la primera pobladora de Catalunya y de que sa llengua primitiva fou la sanscrita, després de probarho amparantse en numerosas citas, intercala també llistas de paraulas sanscritas qu' evidentment han passat á nostre llengua més ó menos modificadas.

Lo treball es per tant digne de lloansa, y vaja ó no acertat en cada una de sas afirmacions, mereix nostre aplauso lo senyor Maluquer, com mereixerá segurament lo de tots los aficionats á que s' aclarin los punts més difícils y menos estudiats de nostra historia.

L' obra forma un quadern de 52 páginas, imprés elegantment en los tallers de la revista catalana *La Renaixensa*.

Discurso leído en el «Centro Comercial, Industrial y Agrícola de La Bisbal y su Comarca,» por don Juan Casamiquela.

En la sessió inaugural d'aquell Centro llegí son digne President un discurs, que ha tingut la amabilitat de remetre's, y en lo que consigna lo senyor Casamiquela ab bella frase, lo important que son aqueixos centros per atendre á las necessitats de cada comarca. Amant de la seva 's manifesta per cert y aqueixa circumstancia que l' honra molt, fa que tracti en son discurs ab gran coneixement de todas las questions d' interès per La Bisbal y que abogui ab calor per la existencia d' aquest centro que com hem dit tan profitós pot esser per aquella animada població y per tota sa comarca.

REVUE DES LANGUES ROMANES. (Avril-Juin 1880.)

Aqueixa magnífica publicació, qu' ara 's publica trimestralment en Montpeller, formant dos tomos anyals, inserta travalls literaris de la més alta importancia que denotan l' estat del despertament intelectual del Mitj dia de la Fransa comensat ab poca diferencia al mateix temps que 'l nostre. En aqueix fascicle son molt notables un estudi sobre la llengua y literatura francesa en l' edat mitja per Ferdinand Brunetiere, un altre sobre 'ls provençalistes del sigle XVIII per J. Bauquier y un article sobre l' inauguració del teatro Romá per Alfons Roque Ferrier. Hi han també bellas poesias provençals

anterior número. Las obras pictóricas son degudas á Henri Levy y á German Gómez, francés lo primer y valenciá 'l segon. Lo quadro de Levy representa lo embarch d' un botí per un barco de piratas; l' assumpto com veuhen nostres lectors es romántich. L' execució es bona en conjunt, destacantse emperó tot lo nú, com per exemple los dorsos de las que han d' esser esclavas y lo últim terme format per lo mar agitat. La composició es fatigosa: se veu que l' artista ha passat molt temps en la colocació de las figuras, havent quedat algunas de ellas sense lo moviment que deurian tenir, y per lo tant faltas de vida. Lo colorit es un xich convencional, mes

aplicat ab seguretat; de lo que 'n es la mellor mostra las rocas colossals que 's trovan en la part dreta del quadro.

Lo pintor valenciá German Gómez, ventatjosament conegut del públich barcelonés, nos ha fet veure un quadro rich de colorit y simpátich de fer, com todas sas obras. Las duas únicas figuras del quadro, que son duas damas llegint una carta, están potser un xich desdibuixadas, mes fá olvidar aquest defecte l' expressió de la testa y riquesa de detalls de sos sumptuosos trajos. Lo fondo que representa una sala coberta de richs tapisos, tant en la paret com en lo trespòl, está feta admirablement tant per la perspectiva de conjunt, com per lo estudi de tots los detalls.

La terra cuyta qu' havém mencionat es una figura que vol representar *Mignon*, deguda al cizell del jove escultor senyor Espell y Beya. Ab eixa figura lo jove artista ha fet veure que progresa de dia en dia en quant al modelat, mes no es aixis en lo dibuix, quals defectes se trovan á simple vista; la figura no té vida, y la posició, per més que no ho siga, resulta forçada, cosa deguda á las líneas que la mateixa dona. De *Mignon* 'n té sols trajo, per aixó havém dit que la volia representar. Bé sab lo senyor Beya que no basta sols lo vestit pera representar un personatge, sinó qu' es precis, que tot ho indiqui; desde 'l conjunt fins al detall més infim, per lo que creyém, que si bé en aquesta figura ha estat desafortunat en la representació del tipo, sabrá tornar per son bon nom en altre obra.

En lo *Establiment-Vidal* havém tingut ocasió d' admirarhi una aquarela, obra de nostre col·laborador artístich senyor Riquer, que 'n l' actualitat se trova en Roma. La

netedat, correcte dibuix y simpátich y just colorit, fan recomanable aquesta obra, que si bé desprovista de pretensions, vé á marcar de una manera notable los avensos de Riquer, que no dubtém arribará á ocupar un distingit lloch entre nostres artistes catalans.

Permetéssens are qu' havém donat compte de lo poch que s' ha trovat exposat, que recordém als artistes en general que l' Exposició de Madrid deu obrirse lo mes de Abril del any vinent. Fem aquest recort, perque desitjariam que 'ls catalans hi concorreguessin, segurs que ab la honra que 'n reportarian, honrarián á la terra. En l' última Exposició celebrada en aquella capital, los escultors enviaren set obras, sis de las quals obtingueren medalla; de las obras pictóricas no cal que 'n parlem; encar tothom te present los noms del distingits y del brillant paper que feren en aquell certamen tots los pintors catalans.

ARTHUR GALLARD.

MEDITACIÓ

de Bonaparte-Wyse, Gourdon, Pau Gausseu y en la secció bibliográfica un article en catalá de don Antoni Aulestia y Pijoan en que s' ocupa de la darrera obra catalana de don Victor Balaguer, *Novas tragedias*.

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Trovantnos en lo més fort de l' estació calurosa en que la naturalesa sembla estar ensopeida baix los ardents raigs del sol abrusador, no es gens estrany que tal ensopeiment se comunicui també als cultivadors de l' art, y descansin, com fá la natura, per donar després més ufano y més vigorositat á las obras que han de produhir. Aixó fá que avuy siga curta nostra tasca, no per la qualitat de lo que 's trovi exposat, mes sí per la quantitat.

Dos quadros y una terra cuyta es tot lo que havém vist en l' *Exposició-Parés*, desde la sortida de nostre

CASAS RECOMANABLES

BANYS D' AIGUA DE DOS-RIUS, de Eduart ALEGRE. Detrás Correu, Barcelona, detrás Correu.

ARTICLES DE PASSAMANERIA, de Francisco CANTARELL. Carrer de Jaume I, número 14.

NOVETATS PERA SENYORAS, de la Viuda de SOLDEVILA y BOADA. Carrer del Call, número 15.

ESTAMPATS, GRABATS Y FOTOGRAFÍAS, de J. PARÉS. Carrer de Petrixol, número 3, Barcelona.

FÀBRICA DE PORCELANA, de FLORENSA, germans. Carrer de Escudillers, números 23 y 25.

LA EMPERATRIU, fàbrica de cossets. E. blancs, 3.

F. DE PIANOS, de M. PLANAS. R. Catalunya, 34.

FÀBRICA DE TORNERIA Y MAGATZEM DE QUINCALLA, de I. SISTACH. Escudillers, núm. 27.

NOVETATS PERA SENYORA, de DUARRY Y C. Número 16. Carrer de Fernando VII, número 16.

FÀBRICA DE ESTORAS FINAS, de Joseph ALZAMORA. Número 3. Carrer de Sobrell, número 3.

FONDA DE ORIENT, de DURRIO, germans. Número 20. Rambla del Centro, número 20.

LAS COLONIAS. Formatges, llangonissas, fiambres y altres comestibles. Carrer de Fernando, 18.

CRISTALERIA DE SAN JOSEPH, de Manel MATEU. Rambla de San Joseph, número 14.

PRODUCTES QUÍMICHS, de Jascinto María CAPELLA. Rambla de San Joseph, número 2.

FARMACIA DE LA TRINITAT, de Josep CANUDAS y SALADA. Carrer de Fernando, número 21.

FÀBRICA CATALANA DE PARAIGUAS Y GIRASOLS, de Joseph TUTAU. Rambla S. Joseph, 30.

GÉNEROS del país y extrangers, de Joseph FARNÉS y GERMÁ. Carrer de la Boqueria, número 34.

FONDA Y CAFÉ DEL FALCÓ. Plassa del Teatro.

TEIXITS METÁLICHs, de P. VALLÉS. Lladó, 9.

CAMISERIA Y CORBATERIA, de ALSINA, Escudé y Comp. Carrer de la Llibreteria, 10 y 17.

FÀBRICA DE PIANOS Y ARMONIUMS, de BENNAREGGI, GASSÓ y C. Carrer de Ponent, núm. 22.

FÀBRICA DE TRASPARENTS, de Elena BOADA. Rambla del Centro, número 7. AL RHIN.

OBJECTES PERA MILITARS, de Joan MEDINA. Número 27. Rambla de Santa Mónica, número 27.

MAGATZEM DE VIDRES PLANS, de ALEXANDRE, germans. Carrer de Condal, número 32.